

NEBUNIA IN RENASTERE SI NEBUNUL IN OPERA LUI SHAKESPEARE

ARGUMENT

Expunerea de azi are pentru prezentator o amplă motivație ce merită amintită la început.

În vara acestui an a avut loc la Păltiniș, prin esențiala implicare a Centrului psihiatric Sibiu, o primă Școală de Vară pentru tinerii psihiatri din România centrată pe tema psihopatologiei, la care am fost onorat să particip.

Ca urmare, am organizat în toamna acestui an la Timișoara, cu sprijinul Asociației Psihiatrice din Timisoara și a Clinicii Psihiatrice, un seminar săptămânal de psihopatologie clinică pentru rezidenți, care a fost preluat online și de alte centre, în primul rând de Sibiu.

Tema prezentării de azi se plasează în continuarea acestuia.

Există însă și o altă motivație, ce rezultă din atașamentul meu personal față de tradiția psihiatrică a Sibiului, ce s-a amplificat exponențial în ultimii ani.

Corelat acesteia, invoc și prezentările de psihopatologie culturală pe care le-am făcut la Spitalul de Psihiatrie din Sibiu în 2012.

DEPRESIA ȘI RITUALIZAREA DOLIULUI

Profesor Mircea Lăzărescu
Sibiu Noiembrie 2012

RUȘINEA, SPIONAJUL ȘI DELIRUL PARANOID

Mircea LAZARESCU,
Sibiu, Noiembrie 2012

Sărbătorile și starea maniacală

Prof. Dr. Mircea Lăzărescu

Sibiu, noiembrie 2012

Personal mă simt atașat de Sibiu și prin tradiția sa cultural spirituală.

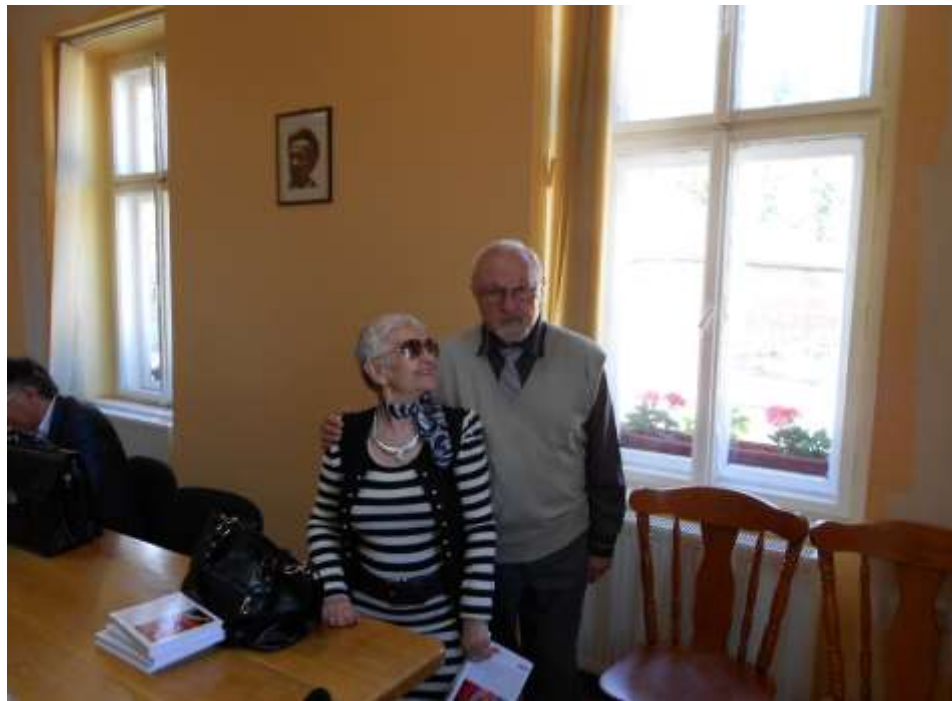
Sibiul este locul unor minunate întâlniri intelectuale pe care le-am avut cu Constantin Noica, cu familia Cioran și cu mulți alții, mai ales în deceniul al 8-lea al secolului trecut.

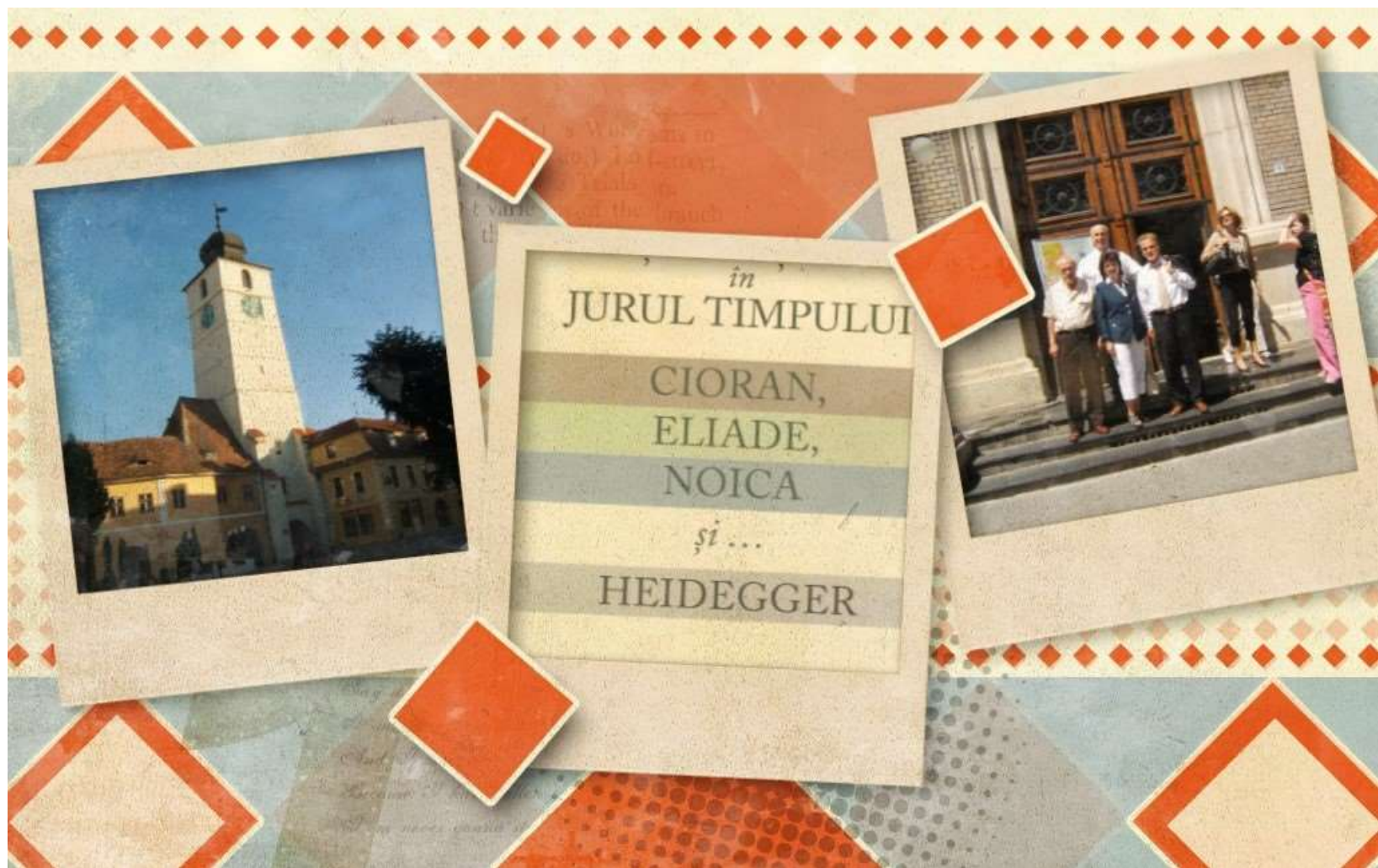
De altfel, și în al doilea deceniu al secolului nostru am participat în repetate rânduri la Simpozioanele internaționale Cioran de la Sibiu-Rășinari.

O ultimă referință o fac la anul 2007, când Sibiul era Capitala culturală a Europei. Atunci l-am vizitat în compania internațională a profesorilor de psihiatrie din Viena (Kasper) și München (Möller) și am participat la Simpozionul internațional Moreno, organizat cu personalități din SUA (E.Sorel etc.)

În această tradiție, închei comentariul meu introductiv cu un mesaj de aliniere, în spiritul culturii, între aceasta fostă Capitală culturală a Europei: Sibiu 2007 și viitoarea Capitală culturală: Timișoara 2023

O PUNTE DE LEGĂTURĂ ÎNTRE DOUĂ CAPITALE CULTURALE ALE
EUROPEI

ANUNȚ

Cercul de Studiu a Psihopatologiei Clinice și Culturale Eduard Pamfil
vă invită la prezentarea

NEBUNIA ÎN RENAȘTEREA EUROPEANĂ
ȘI
NEBUNUL ÎN OPERA LUI SHAKESPEARE

susținută de Prof. Dr. MIRCEA LĂZĂRESCU
din Timișoara

Evenimentul va avea loc vineri 9 Decembrie 2022, orele 11 la Spitalul de Psihiatrie
Sibiu, în sala Centrului de Sănătate Mentală și se desfășoară în marginea
Consfătuirii Naționale de Psihiatrie Forensică

NEBUNIA IN RENASTERE SI NEBUNUL IN OPERA LUI SHAKESPEARE

**Prof. Dr. Mircea Lăzărescu
Decembrie 2022, Sibiu**

Prezentul, pe care-l trăim fiecare din noi, pentru a fi respirabil și cât de cât comprehensibil, trebuie să aibă un dram de suport istoric, o rază de adâncime culturală...

Faptul e valabil și pentru lumea noastră, a psihopatologilor...Căci nebunia pe care o întâlnim în zilele noastre prin clinici și cabinete, derivă din adâncurile sufletești ale unor oameni a căror psihism s-a edificat în veacuri și milenii, de-a-lungul unei complicate antropogeneze și personogeneze.

Vom încerca să aruncăm o scurtă privire de arheolog și paleontolog asupra stărilor maniacale, cu gândul la dezinhibiția petrecerilor sărbătorești...Dar și cu un ochi mutat cu câteva veacuri înapoi,.. când în cultura Renașterii europene era funcțională profesia de „nebun-bufon”,...iar nebunii de la curțile princiare se etalau în jocul de șah, de tarot și prin opera lui Shakespeare.

Profesia de nebun-bufon pe care o vom invoca, ne trimite spre acel sector aparte al existenței omului cultural ce se exprimă prin dezinhibiția veselă și prosocială a sărbătorii de tip carnavalesc, cu a sa bună dispoziție contaminantă și lipsă de reticență, glume și pozne.. și a cărui exces îl întâlnim în anormalitatea unor variante ale stării maniacale.

Nebunul-bufon se detașează din gama trăirilor dezinhibat expansive și euforice, care se opun tristeții melancolice, retragerii sociale și gândurilor negre. Vom sublinia astfel **teza psihopatologiei evoluționist culturale** conform căreia stările psihice anormale derivă din trăiri firești și adaptative.

Depresia psihopatologică rezultă prin deficitul disfuncțional al depresiilor și tristeților omenești naturale, instituite în urma pierderilor...
... iar mania, din trăirile dezinhibat expansive realizator creative sau combative și din euforia petrecerile sărbătorești.

Depresia și mania sunt, de fapt, singurele tulburări psihice - alături de histerie - care au fost descrise din antichitate. Despre manie, Arreteus din Cappadocia scria :

„Mania poate fi asociată cu veselia, pacientul râde, joacă și dansează..el merge în piață strigând ca și când ar fi obținut o nouă victorie. Are idei infinite și crede că e expert în astronomie, filozofie sau poezie.”

Exista desigur și o manie furioasă, care a fost comentată de Sofocle prin nebunia agitată a lui Diomedee...Dar *aspectul esențial al fenomenologiei maniacale* se afirmă în expansivitatea autoîncrezătoare de sine, a creativității și în *euforia lipsită de reticențe a sărbătorilor*.

Sărbătorile umane, atât cele religioase cât și cele profane, se derulează de obicei în două faze, dintre care prima e serioasă și sobră iar a doua veselă și dezinhibată, în care oamenii fraternizează nestingheriți.....

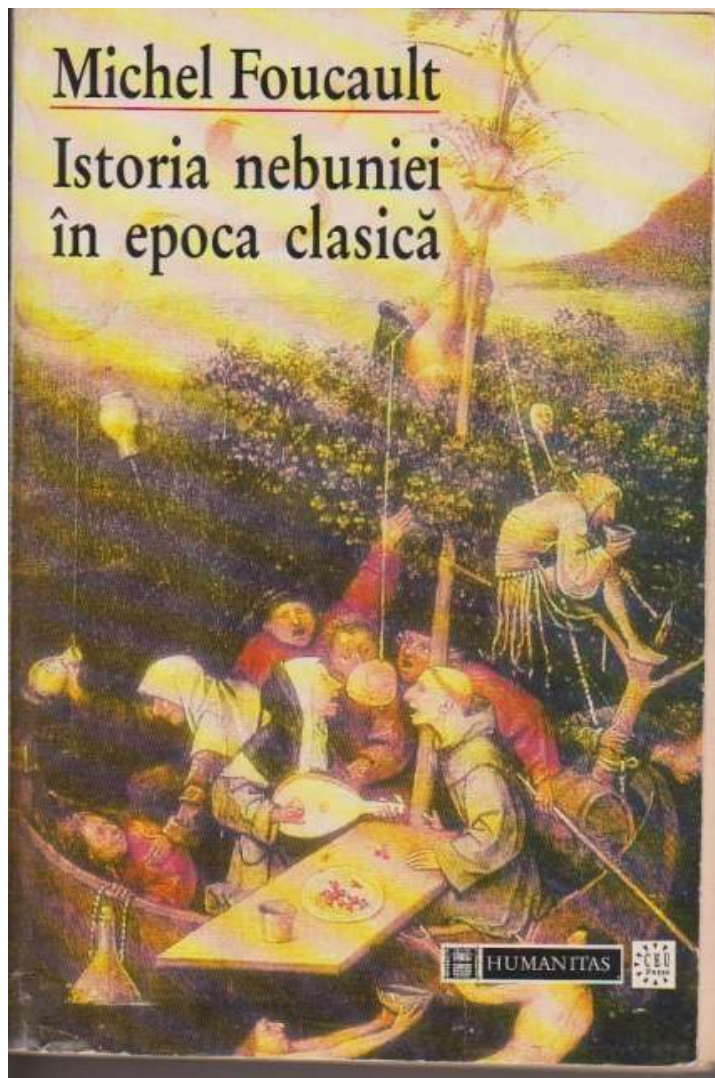
Iar în timpul acestei *petreceri sărbătorești* ce ne desprinde de timpul grijilor și a muncii, se mănâncă, se bea și se cântă, se dansează și se glumește, trecându-se peste conveniențe și reticențe.....Toți se simt înfrățiți, vorbesc mult și uneori fără perdea, se veselesc și se simt bine, atmosferă potențată de alcool...

În faza dezinhibată a sărbătorii comunității, se folosesc uneori și măști de carnaval, se montează spectacole de comedie sau burlești, apar jongleri, mimi și bufoni.

Nebunul-bufon intră în scenă pe acest fundal, ca un fel de patron și regizor al stărilor de sărbătoare.

Michel Foucault

Istoria nebuniei
în epoca clasică

În perspectivă cultural evoluționistă, cel mai semnificativ pentru modelul de comportament hipomaniacal este *evenimentul Carnavalului*.

Originile acestuia sunt plasate de Eliade în sărbătoarea, prezentă în toate culturile agrare, a reînnoirii anului.

Pentru a începe un an nou, vechiul și bătrânul an moare.. se destramă în haos total, ... cu amestecul tuturor valorilor și ierarhiilor. Așa erau Saturnaliile romane, când se accepta și apariția în comunitate a umbrei strămoșilor și a celor dispăruți,...reprezențați prin măști. Ierarhiile se răstoarnă, stăpânul devine pentru moment sclav și săracul, Rege. Dezinhibiția euforică, uneori licențioasă în vorbe și comportament, inversarea ierarhiilor și anularea personalității prin măști, evocă haosul primordial, prin care se trece înainte de intrarea în ordinea noului an.

Sărbătoarea carnavaalului corelată “morții și renașterii anului”, cu toate măștile, licențele și “nebuniile” ei, a fost cultivată cu fast în Renaștere. Dar chiar înaintea acestuia, spre sfârșitul Evului mediu, în Europa creștină se desfășura la sfârșitul lui Decembrie, în multe locuri, „Sărbătoarea nebunilor” – sau a inocenților - interzisă abia în 1444 printr-o circulară a Sorbonei.

De anul nou, în biserică, slujba era oficiată de diaconi iar episcopii treceau în rândul mulțimii. Se pleca apoi, într-un cortegiu prin oraș, condus de saltimbanci și nebuni, bufoni, dansând și cântând în locul slujbei religioase cântece populare, clericii răspândindu-se în mulțime....
.....Dar după această “libertate de decembrie”, se reluau slujbele tradiționale și oficiale.

Renașterea a fost însă, cum subliniază Burkhard, momentul de apogeu al sărbătorilor comunitar culturale fastuoase...pe fundalul cărora s-a decantat profesia “nebunului-bufon”. Erau folosite variate prilejuri pentru a se organiza astfel de evenimente, marcate de un spectru strălucitor, în care tot felul de artiști, incluzând mimi și bufoni, erau stimulați să se manifeste.....

.....Astfel încât se ajunge la un fel de fuziune, până la indistinție, între procesiunea religioasă,... triumful victoriei militare,... sărbătoare prilejuită de intrarea unui personaj important în oraș,... consacrarea unui înalt potențat și ..nu în ultimul rând,..... *carnavalul*..

Carnavalul din Veneția era vestit prin baluri, cortegii și reprezentații de tot felul. La Roma, carnavalul avea fizionomii deosebit de bogate. Aici se organizau curse de cai, măgari, de bătrâni, tineri, de evrei. Măștile se bucurau de o mare libertate și pentru câteva luni exista dreptul travestirii. În cursul carnavalului din 1491 cardinalii și-au trimis reciproc care încărcate cu măști, bufoni și cântăreți, toți admirabil costumați, dar recitând versuri scandaloase.

La carnavalurile din diverse orașe, cortegiul era deschis de nebuni, cel al preoților venind după aceștia.

Astfel, în zorile Renașterii, “nebunia” și “nebunii” de tip hipomaniacal, erau amplu cultivați de comunitatea culturală. Atmosfera spirituală a vremii accepta o anumită dezinhibiție hedonică, veselă și sărbătorească, glumeață și jucăușă uneori, promovând inventivitatea și artele. Prin aceasta era atacată seriozitatea ritualic sumbră a Evului Mediu,.. deschizându-se căile unei noi vitalități,... a unei lumi în care erosul, îndrăzneala și gluma se instalau cu îndrăzneală..

Pentru această perioadă, în care “nebunul” a fost instituționalizat găsindu-și o meserie oficială, ne stau mărturie – pe lângă Shakespeare - scrierile lui Boccacio și Erasmus, cu al său **Elogiu al Nebuniei**.

În cartea lui Erasmus, nebunia (Moiră-Stulțiția) – având ținuta unui nebun-bufon - vorbește la persoana întâi. Ea ține un discurs în care-și face singură apologia. Vechile obiceiuri și comportamente, convingerile încetățenite și argumentele înțelepciunii tradiționale, toate sunt deșertăciuni. Ele nu rezistă în fața nestăpânitei afirmări vitale, plină de veselie, hedonism și umor, pe care Stulțiția-Moiră o desfășoară.

Ea, nebunia, e adevărata înțelepciune!...

ELOGIUL NEBUNIEI SAU CUVINTARE SPRE LAUDA PROSTIEI

CRĂIEȘTE PROSTIA!

<Harul prostilor*.> Orici m-ar defălma îndeobște muritorii — căci știu bine că de rău e încondeiată Prosta chiar în ochii celor mai proști — susțin, totuși, că eu, asta, sînt singura care, prin puterea mea, înveselesc și pe zei, și pe oameni. Iată o dovadă plină de noimă: De cum m-am înfățișat să vorbesc înaintea acestei adunări numeroase, dintr-o dată chipurile tuturor s-au luminat atît de mult de o nouă și oarecum neobișnuită veselie, și atît de mult m-ați salutat cu risul vostru zgloboi și dragălaș, încît îmi pare că toți cei cîți sînteți de față păreți aidaoma zeilor celor americi, îmbătați de nectar amestecat cu nepenthe², pe cîtă vreme, mai înainte ședeați posomorîți și abătuți, de parcă chiar atunci v-ați fi întors din peștera lui Trofoniu³.

De altfel, după cum suarele își arată țărîși pămîntului fața sa daurită și frumoașă, ori precum, după o iarnă gres, o primăvară tînră vine să adie cu zefiruri hînde și cu prin farmec toate lucrurile capătă o nouă înfățișare și strălucesc într-o culoare plină de frăgez-

* Tîlhuile din paranteze ascușite lipsesc în original; ele au fost introduse pentru mai multă ușurință în următoarea listă principale a fragmentului respectiv — N.F.

me; tot astfel și voi, de îndată ce m-ați zărit, ați luat o cu totul altă înfățișare. Și astfel prin simpla mea prezență eu am înfăptuit ceea ce retoricii cei iscușiți izbutesc doar în urma unor lungi și chibzuite cuvîntări: anume, să vă alung toate grijile cele mistuitoare ale sufletului.

<Roșul cuvîntării.> Dar să vă spun acum de ce m-am înfățișat înaintea voastră în aceste straie neobișnuite, dacă nu vă vine greu să urmăriți cu luare aminte pe cea care vă vorbește. Firește, nu cu atenția pe care o arătați predicatorilor, ci cu aceea pe care o aveți față de saltimbancii, măscăricii și paiașele de la bîlci și cu care odinioară Midas al nostru l-a ascultat pe Pan⁴. Căci am găsit cu cale să fac în fața voastră puțină sofisticărie, dar nu de aceea care astăzi bagă în capul celor tineri doar niște bazaconii lipsite de guat și fără de noimă dindu-le o îndîrjire spre coastă mai aplegă chiar decît cum se vede între muleri, ci eu mă voi lua după cei vechi, care, spre a scăpa de înjositoarea numire de înțelepți (sofi), au preferat să se numească sofisti. Îndeletnicirea lor era să slăvească, prin elogi, însușirile zeilor și ale eroilor. Așadar veți auzi acum un elogiu, dar nu al lui Hercule, nici al lui Solon, ci al meu însămi: al Prostiei!

<Lauda de sine.> Ei bine, aflați că nu dau nici doi bani pe acei înțelepți care susțin că e un lucru prostesc și neobrăzat cu să se laude cineva singur. Fie acest lucru oricît de prostesc ar pofti ei, cu condiția numai

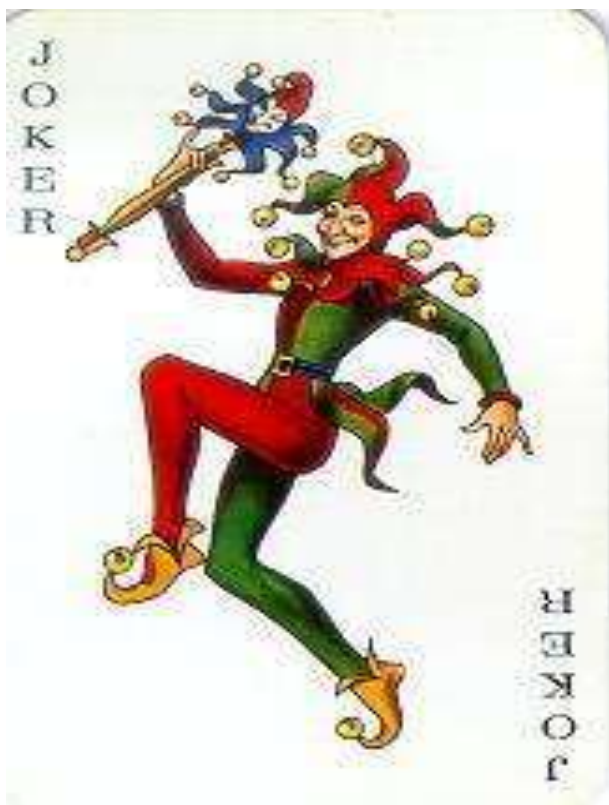
Discursul Nebuniei din cartea lui Erasmus se contrapune, practic, altei doctrine din Renaștere, în care înțelepciunea era asociată explicit cu melancolia; temă pe care o dezvoltase Marsilio Ficino din Florența.

Conform acestuia, temperamentul melancolic ce sta sub zodia planetei Saturn, ar împrumuta de la aceasta – pe parcursul coborârii sufletului din cer pentru întrupare – materie subtilă specifică acestei planete, care-i conferea: o propensiune spre meditație metafizică, raționament abstract, darul divinației, facultate contemplativă și înțelegerea lumii „sub specia aeternitas”.

Aceeași viziune o adoptă și Cornelius Agrippa, al cărui text stă la baza elaborării gravurii Melancholia I a lui Dürer.

Față de această doctrină a înțeleptului melancolic, Erasmus pledează convingător pentru înțelepciune promovată de nebunia (Moiră-Stultiția), încorporată de bufon.

Este deci momentul să-i decupăm acestuia profilul.

Nebunul instituționalizat din perioada Renașterii europene era un om cu aptitudini de comportament și manifestare hipomaniacală, capabil să inducă și să mențină o bună dispoziție. Statutul său social, profesia sa, prescria o anumită îmbrăcăminte colorată – de obicei galben sau verde – scufie și sceptru. El face tumbe și joc de mimă, spunea vorbe de duh și poezii, cânta și binedispunea lumea.

Rolul său era pe de o parte să întrețină atmosfera de bună dispoziție cu ocazia sărbătorilor comunitare, ale orașelor, breslelor, comunităților.

Dar, o funcție specială, o îndeplinea *nebulul* la curțile potentatilor vremii : conți, duci sau regi.

Nebunul de curte îndeplinea un rol în același timp psihologic și politic.

El trebuia să detensioneze atmosfera din jurul regelui, încărcată de intrigi și suspiciuni, de uneltiri și decizii grave.

În împrejurările nu rareori tragice ale exercitării puterii, nebunul trebuia să stea tot timpul în apropierea regelui, detensionându-l cu giumbușlucurile sale.

Dar, ceea ce era mai important, nebunul era singurul ce avea voie să spună regelui adevărul în față, fără a-l supăra și fără a risca o pedeapsă.

Importanța psihologico politică a nebunului la curțile regale e atestată de prezența sa constantă în jocurile vremii care-l reprezintă pe rege și curtea sa. Emblematic în acest sens este jocul de șah.

Șahul se zice că a venit în Europa din Orient, din Iran. În el, nebunul stă imediat în apropierea Regelui și a Reginei. Iar câmpul său de acțiune e direct și îndepărtat, depășindu-l pe cel al cavalerilor.

Oricum, el face parte din societatea înaltă ce stă în spatele pedestrinei, a pionilor.

În jocul de cărți, nebunul e prezent în primul rând în Tarot, ca "mat". Dar el e prezent și în cărțile de joc clasice, având o poziție cu totul deosebită printre Rege, Regină, Cavaleri și Dame. Funcția sa e într-un fel deasupra tuturor, putându-se transforma în orice rol, cu o mobilitate neobișnuită, ce permite câștiguri neașteptate.

Persistența acestei poziții în inconștientul colectiv, face ca nebunul să fie prezent și printre cărțile de Pocker, ca Joly Jocker.

Odată cu acest special “nebun de curte” ne aflăm de fapt pe vremea lui Shakespeare și a operei sale, în care nebunul și nebunia joacă un rol important....Pe lângă faptul că, diversitatea și complexitatea caracterelor ce se afirmă, deseori frizează limitele normalității psihice....

.....Hamlet caută să descifreze un mister, să afle un răspuns limpede la o întrebare, la întrebări. E oare nebun?..... Ofelia iubește și nu mai înțelege nimic. Ea înnebunește și se sinucide.....

Nebunul oficial, cel de meserie, bufonul, e desigur prezent și el; și în primul rând în apropierea Suveranului, a Regelui Lear de exemplu. Dar, în extraordinarul univers ce ni se deschide prin piesele lui Shakespeare, înțelegi că, în lumea acelei vremi, el juca un rol de partener al vieții cotidiene pentru multe personaje, cât de cât importante sau avute....

Uneori, nebunul apare doar episodic, ca în **Othelo**...unde el nu se arată decât odată, răspunzându-i în doi peri lui Desdemona care-l caută pe Cassio....

Tot episodic apare el în **Timon din Athena**....Nici nu știm în slujba cui se afla (o “cămătăreasă” de moravuri ușoare?)....dar el etalează în fața servitorilor unor bancheri, uimitoare tirade despre “ce s-ar poate înțelege printr- un om stricat”!...

În **Totul e bine când se termină cu bine**, Contesa își trimite bufonul măscărici cu o misiune la curte..., iar acesta, ca înțelept ce e, nu-și ascunde față de Stăpână, considerațiile sale despre superficialitatea celor de la Curte..

În **După faptă și răsplată**, în lipsa unui nebun de meserie apare Smîrc, un nătărău și Lucio, un năstrușnic...În **Cei doi tineri din Verona**, printre personaje întâlnim pe Speed, un nătărău. În **Zadarnicele chinuri ale dragostei** apare ciobanul Constard, măscărici într-un fel...iar în **Cum vă place**, măscărici e Tocile.

Uneori nebunul de profesie joacă un rol mai important în economia piesei, fie ea tragedie sau comedie. În **A Douăsprezecea noapte**, bufonul bogatei doamne Olivia își duce viața printre petrecăreții aciuiți în casă, fiind principalul protagonist al unei echipe ce face mereu haz și vorbește în snoave. Împreună cu bucătăreasa Maria ei pun la cale o farsă acruului intendent Moldavio, făcându-l să creadă că stăpâna, Olivia, e îndrăgostită de el (oferindu-ne un excelent exemplu didactic de erotomanie).....

.... După multe quiproquouri, totul se termină, desigur, cu bine, cu căsătoria celor ce se iubesc. Moldavio e scos din țesătura farselor iar nebunul–bufon încheie piesa cu un nou cântec.

Din toate piesele lui Shakespeare, cea mai complexă abordare a nebunului și nebuniei o întâlnim însă în drama Regelui Lear.

Intriga

Regele Lear, fire impetuoasă, dominatoare dar sensibil la lingușeală, decide să se retragă, împărțindu-și regatul fiicelor ca zestre. Le cere să declare cât îl iubesc de mult.

Goneril și Regan trag tirade sforăitoare dar Cordelia, fica cea mică, îi spune că ajunge dragostea adevărată și sinceră, nu discursurile.

Furios, Lear o dezmoștenește și împarte regatul cerlorlalte două, cu condiția să-și petreacă timpul cu suita pe rând la ele.

Ducele de Kent care încearcă să îi atragă atenția că greșește, este alungat... dar se întoarce deghizat ca sa-l slujească... iar alături de Lear se mai află ducele de Gloucester, ce are doi fii..., dintre care cel nelegitim (Edmund) îl alungă pe bunul și legitimul Edgar..care, pentru a supraviețui “face pe nebunul....

Lear, mergând cu suita la fiicele sale, e tratat prost, ca un indezirabil și alungat.... El cheamă să vină la el nebunul...cu care începe un straniu dialog...în prezența deghizatului Duce de Kent.....

KENT

Poate că nu îngădui să primești nici lovituri de picior, jucător de maidan ce ești? *(Îl lovește sub genunchi la încheietură, făcându-l să cadă în patru labe.)*

LEAR

Mulțumesc, omule; ai intrat în slujba mea cu dreptul, îmi plăci.

KENT

Hai, domnule, scoală și ia-ți picioarele la spinare. Trebuie să-nveți mai întâi distanțele statornicite de reguli la jocul ăsta. Haide, ia-o din loc. Dacă vrei să te mai măsoari o dată cât ești de lung, sînt gata să te antrenez. *(Îl împinge afară.)* Dacă nu, degajează. Hai, fii prevăzător și mină măgarul!

LEAR

Mulțumesc, amice, pentru slujbă. *(Îi dă bani lui Kent.)* Primește-ți acontul la soldă.

BUFONUL

(intrînd)

Dă-mi voie să-l acontez și eu. *(Îi dă boneta sa lui Kent.)* Primește boneta mea de nebun.

LEAR

Ei, dragul meu aghiotant, ce mai faci?

BUFONUL

Aș face mai bine dacă ți-aș pune ție boneta mea de nebun.

KENT

De ce, nebulule?

BUFONUL

(către Kent)

De ce? Pentru că iei partea cuiva care nu mai e la putere: dacă nu știi să zîmbești încotro bate vîntul, ai să faci guturai; ia tichia mea, să nu răcești. Amicul ăsta și-a surghiunit două fete și-a binecuvîntat-o pe a treia, fără să vrea. Dacă-l slujești, e cazul să-mi porți tichia. Ce mai faci, unchiule? Dacă aș avea două fete, aș vrea să am două tichii.

LEAR

De ce, băiete?

BUFONUL

Pentru că, dîndu-le tot avutul meu celor două fete, mi-ar rămîne cîte-o tichie de căciulă. Una ți-o dau eu, pe cealaltă cere-o de pomană la ele.

LEAR

Ia seama la bici, pungașule.

BUFONUL

Adevărul e un dulău credincios pe care-l dai în bice afară, dar cățelușa cocoșneală are voie să șadă pe cuptor și să pută după pofta inimii.

LEAR

Ghuma asta nu-mi miroase-a bine.

BUFONUL

Să te-nvăț una mai bună?

LEAR

Fie.

În drama Regelui Lear, tema nebunului și a nebuniei e abordată din multiple incidente.

În centru se află strania relație dintre Rege și nebunul său oficial. Intimitatea și spontaneitatea acestei relaționări, așa cum se exprima chiar în scena alungării sale,..e tulburătoare.....

Dar, și autopercepția deteriorării sale mentale, pe care Regele o comentează în fața nebunului său.:

„....”Nu mă lăsați să înnebunesc, o Zei. Țineți-mă, nu vreau să înnebunesc!”,
...apoi : „Coboară de sub frunte nebunie, mai păsuiește-mă”...” “Da, inima mi-aș sparge-o-n mii de cioburi, decât să plâng. Nebune, înnebunesc”...și...” „mă tem că mintea-ncepe să mă lase”...

Pentru-ca apoi să-și piardă de adevăratele mințile....

Dar în această piesă intră în joc și alte ipostaze ale nebuniei,.. căci pe lângă Lear și nebunul său oficial, se aciuiește la un moment dat, în dramatica atmosferă a unei păduri cuprinsă de vijelie, tânărul Edgar, fiul lui Gloceste, Ducele nobil ce-i rămase credincios regelui....și care, pentru a se ascunde de dușmani, „face pe nebunul”, jucând un comportament de „îndrăcit”... “Tom-îndrăcitul, nebun posedat de spirite”....

Desigur, universul nebunei e nelimitat, la fel ca adâncimile sufletului omenesc. Dar deoarece expunerea de față a fost centrată pe Nebunul Regelui, se cuvine a încheia cu o opinie a lui Shakespeare însuși, privitoare la această ”meserie”, azi pierdută.

“A face meseria de nebun necesită un fel de înțelepciune. Trebuie remarcată dispoziția deosebită a celor ce îndeplinesc acest rol, calitatea acestor oameni, adaptarea lor la circumstanțe, perceperea cu nuanțe a tot ce le trece prin fața ochilor. E o meserie la fel de dificilă ca cea a înțeleptului. Căci nebunia practică înțelept are prețul ei. Pe când înțelepciunea ce cade în nebunie duce la “abdicarea spiritului”.

Să nu uităm cuvintele lui Shakespeare și.... să încercăm a practica nebunia cu înțelepciune.

Într-o scurtă concluzie am rezuma următoarele idei.

Psihopatologia nu e doar o semiologie a medicinei psihiatrice...Ci, deoarece tulburarea psihică – nebunia – poate fi considerată un experiment natural care ne evidențiază infrastructura psihismului omenesc,... fenomenologia stărilor psihopatologice ne invită să medităm asupra felului în care acest psihism a ajuns să fie constituit.

Pentru a putea avea o tulburare depresivă, omul trebuie să fie capabil de a fi trist în mod normal, atunci când pierde o ființă dragă și intră în doliu..iar ritualizarea acestei stări să aibă un rost...

Pentru a putea avea o stare maniacală, persoana trebuie să fie capabilă de a intra, uneori, în stări de veselie sărbătorească dezlănțuită, de model carnavalesc...să fie chiar capabil de stilul comportamental al nebunului-bufon.....modele comportamentale care, la origini, au o tot o semnificație adaptativă...

Chiar dacă în prezent nu mai există meseria de nebun-bufon în anturajul celor ce dețin puterea - fapt ce s-a exprimat în sec. XX prin instanțe de conducere ca cele ale lui Stalin și Hitler - și chiar dacă în prezent oamenii nu mai petrec ca pe vremea lui Falstaff și a lui Breugel, merită să nu uităm de acele vremi....și de disponibilitățile pe care ele le-au lasat în noi.

Demersurile unei psihopatologii evoluționist culturale ne-ar putea, astfel, îmbogăți orizontul unei largi viziunii antropologice.

MULTUMESC